

RADE KONČAR

SEKRETAR CK KPH

RADE KONČAR

SEKRETAR CK KPH

Na Prvoj konferenciji KPH Rade Končar ušao je u Politbiro zajedno s drugovima dr Vladimirom Bakarićem, Dragutinom Sailijem, Karlom Mrazovićem i Stipom Ugarkovićem i izabran je za sekretara CK KPH. Ova Konferencija bila je ujedno i priprema za održavanje velikog partijskog skupa – Pete zemaljske konferencije KPJ (19–23. listopada 1940.) na kojoj je Rade Končar izabran za člana Politbiroa CK KPJ.

Početkom 1941. godine Končar odlazi u Beograd na dužnost političkog sekretara PK KPJ za Srbiju da bi izbjegao policiju u Zagrebu. No već 8. travnja vraća se u Zagreb i prisustvuje zajedničkom sastanku CK KPJ i CK KPH u Hercegovačkoj 65. Dva dana kasnije bio je i na drugoj zajedničkoj sjednici u Ilici 163, a zatim uzastopce na još dva sastanka (11. travnja u Prisoju br. 10 i 12. travnja u Solovljevoj 10). Na tim sastancima donesene su odluke o potrebi oružane borbe protiv okupatora i upućivanju partijskih rukovodilaca u pojedine krajeve Hrvatske radi objašnjavanja stanja u zemlji i prenošenja direktiva CK KPJ.

U skladu s odlukama Majskog savjetovanja Rade Končar obilazi sve hrvatske regije radi pripremanja ustanka. U svibnju i lipnju bio je u Banovoj Jaruži, Osijeku, Slav. Brodu, Karlovcu; zatim u Lici, Dalmaciji i Primorju. U srpnju se nalazio u Karlovcu i na Kordunu, a zatim 19/20. srpnja zajedno s Josipom Krašom bio je u šumi Abez na sastanku s rukovodećim komunistima kotara Gline, Vojnića i Vrginmosta u vezi dizanja ustanka. Zatim ponovno ide u Liku, Gorski Kotar i Dalmaciju.

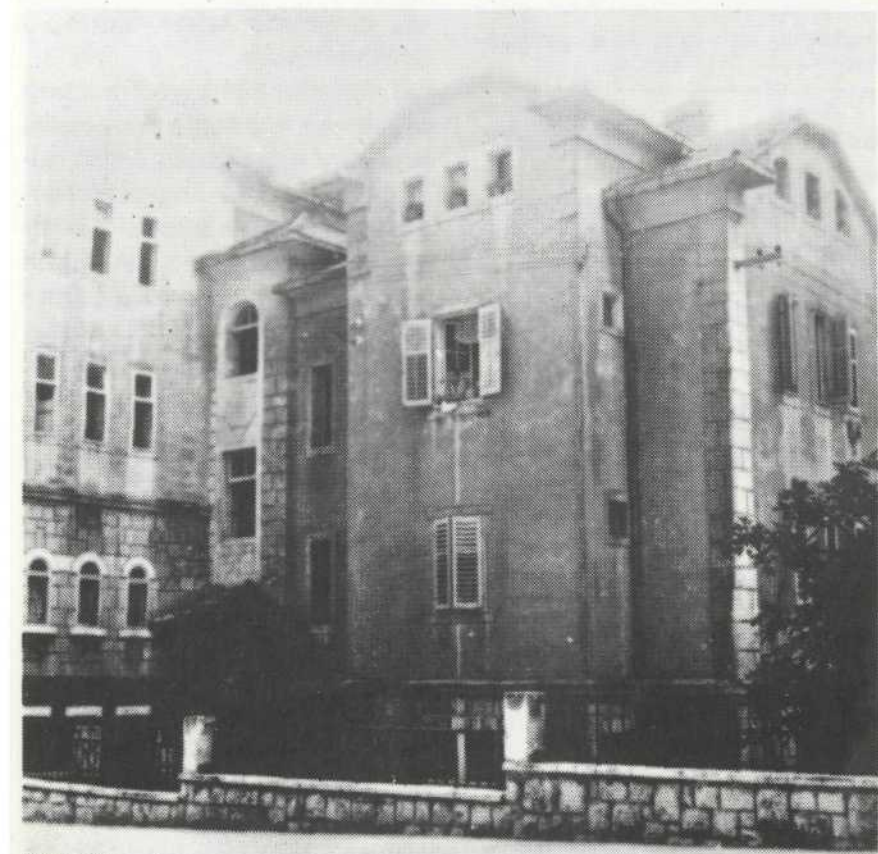
Početkom listopada 1941. Rade Končar odlazi u Dalmaciju (Split i Šibenik) da pomogne

partijskoj organizaciji i utvrdi uzroke stradanja prvih dalmatinskih odreda. Za vrijeme njegovog boravka u Splitu dolazi do pojačanih akcija udarnih grupa. Iz Splita Rade Končar je slao izvještaje CK KPH-u u Zagreb i Vladi Popoviću sekretatu Operativnog rukovodstva CK KPH.

U svom ilegalnom stanu u Splitu zatekao je 17. studenog 1941. policijske agente. Pokušava pobjeći, ali ga fašisti ranjavaju u nogu i hapse. Mučen na najsvirepiji način i izmrcvaren, dopremljen je u bolnicu, a zatim prebačen u šibenski zatvor. Fašisti su ga uhapsili na ime Ivan Reić i tek kasnije identificirali uz pomoć ustaške policije u Zagrebu. Pregovori s talijanskim fašistima u vezi zamjene Rade Končara nisu uspjeli. Rade Končar strijeljan je s grupom od 25 rodoljuba 22. svibnja 1942. u Šubičevcu kod Šibenika.

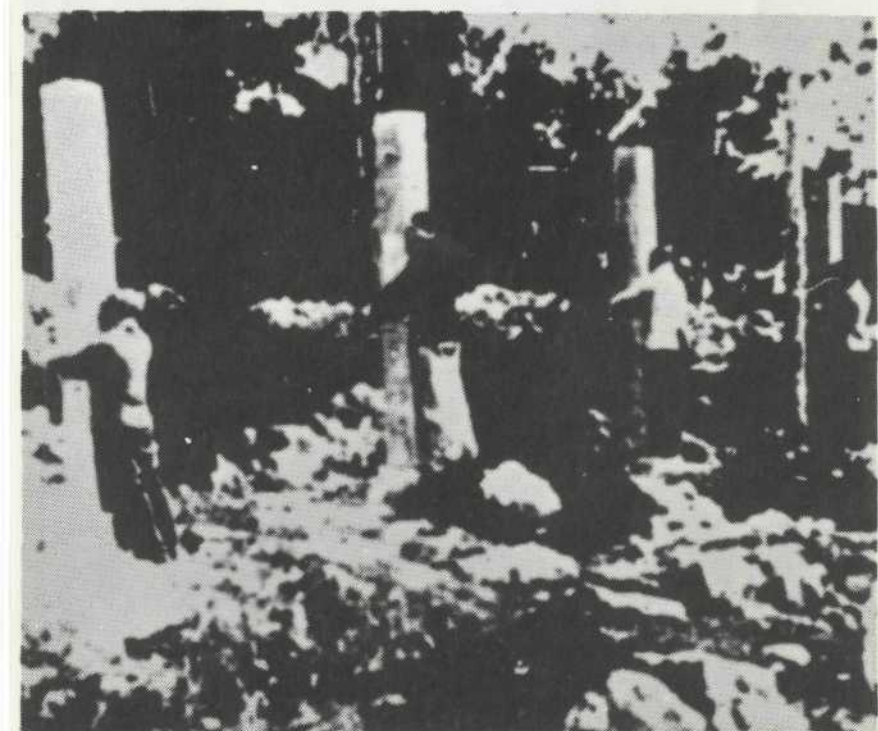
Rade Končar proglašen je Narodnim herojem 1942. godine.

Izdavač kataloga:
MUZEJ REVOLUCIJE NARODA
HRVATSKE
Odgovorni urednik:
DOLORES IVANUŠA
Izložbu i katalog priredila:
SONJA KOLAR
Likovno oblikovanje izložbe i kataloga:
VJEKOSLAV FABIĆ-HOLI
Fotografija:
ŽELJKO STOJANOVIĆ i
DRAŽEN POMYKALO
Tisak: »NAŠA DJECA« – Zagreb
Naklada kataloga: 3.000 primjeraka
Zagreb, travanj 1984. godine

Kuća u Splitu u Vrhmanuškoj 29 u kojoj je stanovao Rade Končar

Mjesto strijeljanja 22. svibnja 1942. – Šubičevac kod Šibenika (snimili talijanski fašisti). Pretpostavlja se da je Rade Končar drugi s lijeva

»Končara treba smatrati za naj snažniju ličnost u KPH, za onu ličnost koja snažnim zamahom učvršćuje, organizuje i sređuje Partiju, jer on je postao jedan od najsmjelijih i naj sposobnijih rukovodioca KPJ – rukovodica koji ruše sve prepreke...«

»Borba«, listopada 1942.

»Sve partijske organizacije su njegovo djelo, i u Zagrebu, i u Osijeku, u Dalmaciji, u Bjelovaru... Bio je nezaboravna ličnost. Takve ličnosti u Komunističkoj partiji Hrvatske nema kao što je on bio; od njega pa do danas je nema. Što je drug Tito za KPJ, to je za KPH bio Rade Končar.«

Dr Vladimir Bakarić, 1951.

Rade Končar rođen je 6. kolovoza 1911. kao treće od dvanaestero djece Stake i Gedeona (Gece) Končara. Osnovnu školu završio je u Babinom Potoku, a bravarski zanat u Leskovcu (Srbija) 1925. godine. Kao bravarski pomoćnik zaposlio se u Beogradu u »Direkciji tramvaja i osvetljenja« (Elektrocentrali). Usavršava se u poslu. Član je niza društvenih i sportskih organizacija. Sudjeluje u radu marksističkih krugova. Član SKOJ-a postao je 1932. i iste godine osniva skojevsku ćeliju u Elektrocentrali. Kao sekretar sindikalne organizacije i sekretar skojevske ćelije dolazi u izravnu vezu sa starim komunistima, pa vjerovatno već u jesen 1933. godine postaje član KPJ.

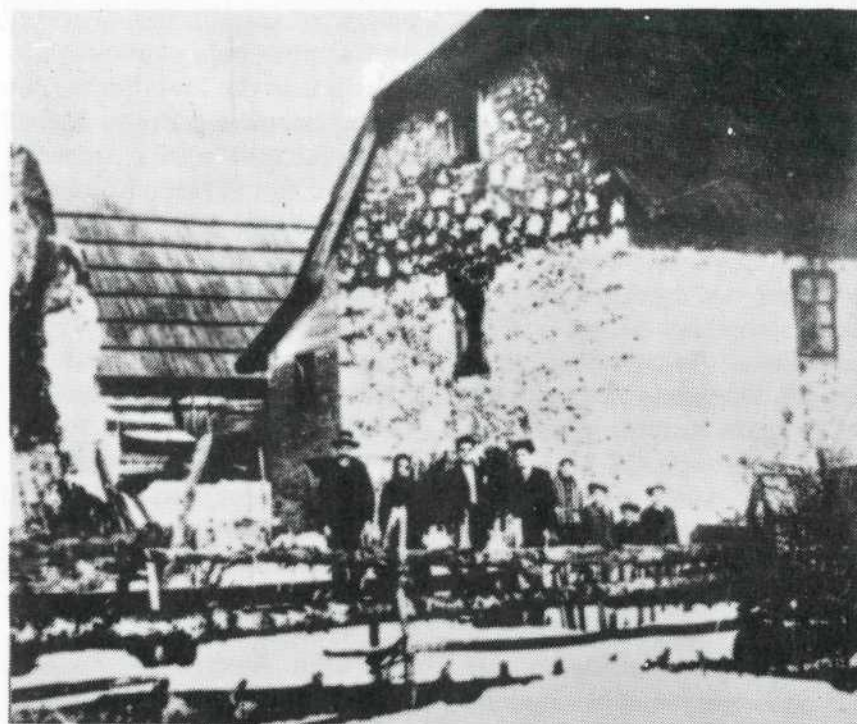
Krajem 1934. godine Rade Končar osuđen je od Državnog suda za zaštitu države na godinu dana robije koju je izdržao u Sremskoj Mitrovici.

U rujnu 1935. Končar dolazi u Zagreb gdje se povezuje s Upravom bravarske sekcije zagrebačke podružnice Saveza metalaca. Radi na masovnom

okupljanju radnika u tvornicama i na proširivanju članstva u sekciji metalaca, organizira tarifne pokrete i štrajkove radnika i potpisuje kolektivne ugovore u ime podružnice Saveza metalaca. U sportskom klubu »Metalac« inzistira na osnivanju omladinske nogometne sekcije i ženske sekcije (hazena) s namjerom širenja marksističkih ideja među ljudima. Rade Končar postaje član Mjesnog komiteta KPJ za grad Zagreb 1936. godine. Poslije policijske provale u Mjesni i Pokrajinski komitet KPH uhapšen je i Rade Končar u prosincu 1936. i mučen u zatvoru u Zagrebu, beogradskoj Glavnjači i na Adi Ciganliji.

Poslije povratka iz zatvora u listopadu 1937. ponovno radi u Mjesnom komitetu i po partijskom zadatku u sindikatu u Upravi zagrebačke podružnice Saveza metalaca. Suraduje s Dragutinom Sailijem, Andrijom Žajom, Josipom Krašom i drugima. Godine 1938. vrši dužnost saveznog povjerenika, aktivno sudjeluje na priprema IV kongresa Ujedinjenog radničkog sindikalnog saveza Jugoslavije i IX kongresa Saveza metalčkih radnika Jugoslavije održanog u Beogradu.

U tvornici Siemens, gdje je zaposlen s prekidima od 1936. godine, Rade Končar priprema štrajk koji je izbio u ljetu 1938, jer su poslodavci Siemens odbili uvjete koje im je postavio na osnovi dogovora s radnicima i radničkim povjerenicima. Štrajk je uspješno završen, a trajao je 44 dana (od 9. srpnja do 22. kolovoza). Još u vrijeme štrajka Končar je pozvan u vojsku u Novi Sad gdje je ostao do studenog 1939. I tamo se brine za drugove u Siemensu i uspjeh štrajka, te naglašava potrebu organizirane, zajedničke borbe radnika.

Roditeljska kuća Rade Končara (snimio Rade Končar 1940. godine)

Godine 1939. politička i ekonomska situacija u zemlji sve se više pogoršava. Rukovodstvo KPJ na čelu s Titom nastavlja rad na jačanju partijskih organizacija. Tako dolazi i do reorganizacije rukovodstva KP Hrvatske. Na savjetovanju rukovodećeg aktiva KPH u ožujku 1940. Rade Končar izabran je za sekretara Biroa CK KPH. Za nove članove CK KPH izabrani su dr Vladimir Bakarić i Marko Orešković.

Končar se naročito zalaže za organiziranje centralne partijske tehnike u Zagrebu. U sindikatu radi na organizaciji mitin-

ga, masovnih izleta radnika i demonstracija.

Od početka 1940. godine zbog masovnih hapšenja komunista prelazi u ilegalnost i često mijenja stanove u Zagrebu. Njegova prisutnost sve se više osjeća u Zagrebu na rajonskim konferencijama, te na mjesnoj partijskoj konferenciji održanoj u lipnju 1940. u Maksimiru. Od ožujka 1940. Rade Končar povremeno se sastaje s drugom Titom. Intenzivno radi na organiziranju mreže partijskih organizacija. Posjećuje partijske organizacije u Hrvatskoj i prisustvuje većini okružnih partijskih konferencija.

Rade i Dragica Končar s članovima Saveza metalaca uoči štrajka u »Siemensu« 1938. godine

